

Naturvårdsverket
Ruona Burman
106 48 Stockholm

E-post: registrator@naturvardsverket.se
vargforvaltningsplan@naturvardsverket.se

Stockholm 10 maj 2012

Remissvar förslag till nationell förvaltningsplan för varg (Nv-05385-11)

Inledningsvis vill Svenska Rovdjursföreningen (SRF) anmärka på den korta tiden för remissvaret, samt att det inte verkar finnas möjlighet för Naturvårdsverket att inhämta nödvändiga basfakta som underlag för planen, eller tid för att den ska kunna förankras ordentligt bland berörda intressenter innan den första juni. Vi finner därför att det finns starka skäl för att verket ska ges erforderlig tid att slutföra uppdraget.

Generellt anser SRF att planen i alltför hög grad stödjer sig på nuvarande förvaltning och ger intryck av att vara ett övergripande ramverk som grundar sig på nuvarande politiska riktlinjer, inklusive en blandning av vad som gjorts, pågår och vad som ska göras. Det saknas analys och riskbedömningar av olika pågående och planerade åtgärder, liksom målvisioner och förslag till alternativa handlingsvägar.

Flera av förslagen saknar realism eller är redan överspelade och måste revideras i ljuset av vad som hänt inom den nationella rovdjurspolitiken och -debatten under det senaste året. Vidare är stora delar av texten löst hållna ambitioner utan konkret innehåll - konkretiseringar efterlyses.

Exempel på svagheter är att:

- det finns ingen analys av grundförutsättningarna eller vision för framtida behov baserat på vargstammens status i nuläget
- det finns inget ställningstagande, definition eller resonemang om vad gynnsam bevarandestatus innebär
- det finns inga mätbara mål och därtill kopplade åtgärder för att nå dessa
- det saknas riskanalyser och alternativa handlingsvägar: i planen förlitar man sig t.ex. tungt på utsättning av varg, men gör ingen sannolikhets- eller riskbedömning för detta projekt
- det talas om fortsatt licensjakt utan att försutsättningarna för detta analyseras
- i avsnittet om kommunikation o delaktighet analyseras inte det alltmer polariserade opinionsläget och vilka uttryck det tar sig, vilket enligt vår mening, kräver nytänkande och att tidigare förhållningssätt omprövas

Syftet med en förvaltningsplan måste vara att ange en målsättning för vargstammen och redovisa hur man skall arbeta för att vargen skall uppnå en gynnsam bevarandestatus inom ramen för gällande lagstiftning och politiska beslut. Det övergripande målet bör vara att vargstammen ska uppnå gybs

Svenska Rovdjursföreningen

Masthamnen, 116 30 Stockholm ☐ tel 08-441 41 17 ☐ info@rovdjur.se
www.rovdjur.se ☐ org.nr 883202-3264 ☐ bg 5509-3876 ☐ pg 149 42-7

inom en rimlig tidsperiod. Enligt riksdagsbeslutet 2001 ska detta ske inom en generation, vilket torde innebära 2026 eller liknande. Eftersom det politiska läget är sådant att det finns en, ännu ej behandlad, utredning som dels föreslagit vad gynnsam bevarandestatus innebär, dels föreslagit nya målnivåer för de svenska rovdjursstammarna är det svårt i nuläget att ange en meningsfull kvantitativ målnivå i planen.

Som framkom på hearingen den 9 maj skulle planen kanske ändå kunna läggas upp som en stomme i detta stadium strukturerat enligt principen om adaptiv förvaltning och den cykel av mål, åtgärder, utvärdering och uppföljning som detta innebär. När sedan väsentliga grundläggande data blir tillgängliga kan dessa fyllas i planen som då kan anta ett mer färdigt skick.

MÅL FÖR VARGSTAMMEN UTVECKLING, sid 6-7

Texten på sid. 6 i utkastet kan tolkas som att målet för vargförvaltningen skall vara att arten skall uppnå en gynnsam bevarandestatus (gybs), även om denna målsättning bör uttalas klarare eftersom det är ett krav i Art- och Habitatdirektivet. En förvaltningsplan måste innehålla en analys om hur man tolkar gybs-begreppet och vad detta konkret leder fram till vad gäller de tre aspekter som skall beaktas enligt artikel 1(i) i Art- och Habitatdirektivet, dvs.:

- * Populationsutvecklingen
- * Naturliga utbredningsområdet
- * Tillräckligt stor livsmiljö för att populationerna skall kunna bibehållas på sikt

För var och en dessa tre punkter skall det finnas konkreta övervägningar och ställningstaganden, med referenser till de utredningar, utlåtanden av expertgrupper och annat som har tagits fram under de senaste åren och som är relevanta. Först efter en konkret definition av gybs-begreppet, dess uttolkning och tillämpning, som man kan gå vidare med populationsmål, utbredningsmål, genetiska mål m.m. – och hur dessa ska uppnås, med i texten explicita återkopplingar till hur man uppfattat gybs-begreppet.

För att ge några exempel:

- * Fastnar man för rovdjurutredningens förslag på 450 vargar (sid. 7) måste man även kunna hänvisa till någon slags analys av och motivering till varför just denna nivå är adekvat utifrån gybs-perspektivet.

Under rubriken "Populationsmål" (sid 7) refereras till att rovdjursutredningen inte anser att det går att ange en nivå för populationsstorleken som med säkerhet kan gälla över en längre tidsperiod. SRF menar att det ligger i sakens natur. Själva poängen med ett adaptivt förhållningssätt är ju att ett uppskattat värde kan justeras över tiden i takt med att förhållandena ändras och/eller nya fakta tillförs. I bedömningen bör man utgå från förhållandena i dagsläget baserat på grad av isolering samt inavelskoefficient och prognos för utvecklingen av densamma. Man skulle även kunna skissa på flera olika scenarier om vilken storlek som skulle behövas vid tex ökad frekvens av kontinuerlig effektiv invandring. Den Internationella forskarpanels rekommendationer i SOU 2011:37 och den genetiska tumregeln om en effektiv populationsstorlek på minst 500 (som måste tillämpas vid hög grad av isolering) bör väga tungt.

* Utbredningsmålet måste relateras till hur man tolkat begreppet ”naturligt utbredningsområde” samt varför Naturvårdsverket (NV) anser att begränsningen vad gäller renskötselområdet rymms inom den flexibilitet som Art- och Habitatdirektivet ger.

* När det gäller de genetiska målen (sid 8) är det angeläget att beakta vikten av att målen inte bara behöver uppnås, utan också bibehållas på lång sikt.

FÖRVALTNING FÖR ATT NÅ MÅLEN, sid 11

Genetisk förstärkning; underlättande av naturlig invandring, sid 15

Visserligen påpekar man i planen att en god genetisk status i första hand skall långsiktigt upprätthållas genom naturlig invandring från Finland och Ryssland (sid. 15), men så mycket mer än en läpparnas insikt om detta finns inte. Utöver några allmänt hållna fraser om samverkan med Norge och Finland saknas en konkret strategi för hur man skall underlätta för invandring österifrån.

Hur den svenska politiken för varg i renskötselområdet ska tolkas framgår inte någonstans (under rubriken utbredningsmål sid 7-8 citeras de politiska målen) eller huruvida detta innebär att några vargetableringar ska tolereras i renskötselområdet eller inte? Om så är fallet borde en analys göras av förutsättningarna för att etablera en förvaltningspraxis som tar hänsyn till detta (vilka områden som är mest lämpade, förebyggande åtgärder, ersättningar och ev. naturvårdsavtal, ev. roterande förekomst med en viss periodicitet mm). Om så inte är fallet bör en analys göras av vad detta betyder för den svenska vargstammens utsikter att nå gybs.

Införsel och utsättning av varg, sid 16

Det saknas är en bedömning av hur realistiskt det är att uppnå den genetiska förstärkning man syftar till genom de föreslagna åtgärderna omfattande flytt, införsel och utsättning av vargar, inte minst mot bakgrund av de erfarenheter man hittills har fått av flytt av vargar. Man förlitar sig fortfarande på målet att 20 djur som ökar den genetiska variationen skall införlivas med den svenska vargstammen fram till 2014, som inget har hänt sedan riksdagen tog det beslutet, och att man i perspektivet av de inledande erfarenheterna kan ifrågasätta realismen i den här delen av förvaltningsplanen. De flyttningsförsök som gjorts hittills visar ju knappast på något övertygande sätt att det arbetssättet fungera, och det saknas tankar om hur man skall (och måste) anpassa det fortsatta arbetet utifrån de initiala misslyckandena.

Även de svårigheter som hela projektet med den genetiska förstärkningen varit behäftade med bör analyseras. Initialt har ju utsättning planerats sedan 2010 efter den första licensjakten och det senaste beskedet är att den planerade utsättningen våren 2012 inte kan genomföras varför planerna nu skjutits på till våren 2013.

Det femåriga handlingsprogram som talas om på sid 18 och som kommer att upprättas under 2013 torde behöva vara väl utvecklat i en färdig förvaltningsplan eftersom vargstammens möjligheter att uppnå gybs hänger på om, när och i vilken utsträckning man kommer att lyckas med detta. Ett sådant program bör även inbegripa en analys av hur en eventuell licensjakt kan komma att påverka de vargar

som tillkommer populationen, samt en plan för hur den slutliga målnivån ska bibehållas när den väl är nådd. Det behövs också en riskanalys av utsättningsprojektet och vilka *andra* möjliga framkomliga vägar som måste prövas i en framtida förvaltning av vargstammen om projektet inte leder till förväntade resultat.

Vilka opinionsmässiga, politiska och förvaltningsmässiga utmaningar innebär det nuvarande spåret med flyttningar och utsättningar, innefattande djur som importerats från bl.a. Ryssland (eller avkomlingar till dessa) jämfört med att söka nya framkomliga vägar för att komma till rätta med vargstammens genetiska problem på naturlig väg? Den nuvarande inriktningen innebär inte enbart logistiska problem av bland annat praktisk och juridisk karaktär, utan det kan i nuvarande läge även riskera att bidra till en ännu starkare polarisering av opinionsläget. Det saknas en analys av det nuvarande opinionsmässiga läget för utsättning av varg, liksom av behov av den förankringsprocess, som enligt expertisen ("Suggested Social Criteria For Wolf Introduction; Hans Peter Hansen & Tarla Rai Petersen, SLU aug 2010), är nödvändig för att få acceptans för kontroversiella åtgärder som utsättning av varg.

Populationsreglerande jakt – licensjakt, sid 25-28

Texten om licensjakt (sid. 25-28) är inte konsekvent i sitt resonemang, och vi ifrågasätter realismen vad gäller genomförandet; några påpekanden:

* Det finns inga överväganden om *varför* man fortfarande bedömer att licensjakten ryms inom de restriktioner som sätts av Art- och Habitatdirektivet, utöver ett påpekande (längts ned på sid. 26) om att, och med hänvisning till en dom i EU-domstolen, jakt kan medges om den inte förhindrar återställandet av en gynnsam bevarandestatus. Men det saknas kompletterande klargöranden om hur NV bedömer att licensjakten uppfyller detta krav.

* Påståendet om att jakten kan bidra till att minska konflikterna mellan varg och människa (sid. 26) ter sig obekräftat - håller man fast vid den bedömningen måste man i varje fall utveckla argument kring detta. Bättre vore att göra en analys av de opinionsmässiga effekterna av de genomförda licensjakterna och de händelser som följt i jaktens spår.

* Vilka vidare slutsatser med bäring på förvaltningen har man dragit av påståendet att "under förutsättning att vargstammen har nått gynnsam bevarandestatus - eller att åtgärder för att genetiskt förstärka vargstammen har genomförts i tillräcklig omfattning - kommer en populationsreglerande licensjakt att genomföra i områden med höga koncentrationer av varg (sid. 26, 2:a stycket)? Den enda logiska följden av detta måste vara att licensjakt inte kan komma ifråga överhuvudtaget just nu.

* På sid 26, 3:e stycket uppges att "Naturvårdsverket avser att undersöka det bevarandebiologiska behovet och de juridiska förutsättningarna för att underlätta den genetiska förstärkningen genom selektiv och populationsreglerande jakt". Det förefaller långt från självklart att man kan "öka den genetiska förstärkningens effekt" genom att reglera stammen storlek. Här behövs ett trovärdigt resonemang, med referens till relevanta vetenskapliga överväganden m.m., samt en riskanalys av vad ett sådant förfaringsätt kan leda till.

SRF avråder dock starkt från att först försöka sänka inaveln och först därefter öka storleken på vargstammen och menar att vargstammen måste ges utrymme att öka parallellt med strävandena att få ned inavelsnivån. För att kunna uppnå gybs krävs att isoleringen (inaveln) hävs *och* att populationsstorleken ökar. I rådande läge är det med stor säkerhet osäkert om och när invandringen kan bli tillräcklig. Det enda som är säkert är att populationsstorleken kan ökas – vilket bör ske parallellt med strävandena att bryta isoleringen.

Följande skäl talar starkt mot att hålla populationen låg medan inavelssänkningen pågår:

- a) att få ned inaveln till under 10 % kan ta lång tid på grund av det stora behovet av invandring och de svåra förutsättningarna för att realisera detta.
- b) vargstammen kommer att vara fortsatt mycket sårbar under den tid det tar att minska inaveln eftersom de genetiska problemen är allvarliga och kvarstår
- c) inavel, låg genetisk variation och liten populationsstorlek är delar av samma problembild
- d) en liten population löper betydande risker, även om inaveln successivt förbättras
- e) en större population buffrar för problem som kan uppstå pga inaveln
- f) det är svårt att vid jakt skydda genetiskt viktiga djur och djur med viktiga founder-gener, vilket fördröjer strävandena att minska inaveln

Kommunikation och delaktighet, sid 32

Här saknas ett nytänkande om hur man skall hantera den ökande polariseringen i opinionsläget, och inte minst om hur man skall bemöta högljudda och populistiska argument och utspel från en begränsad men högljudd grupp av människor.

Det skulle vara välgörande om NV explicit skriver i ett inledande stycke att arbetet om kommunikation och delaktighet förutsätter respekt mellan och ett anständigt beteende av alla inblandade parter. Detta bör preciseras i ett antal punktartade förutsättningar som i varje fall skall gälla det arbete som svenska myndigheter själva bedriver eller finansierar genom bidrag till andra organisationer, innefattande t.ex. följande (utan anspråk på att vara komplett):

- Arbetet skall syfta till ökad acceptans och minskad polarisering, inom ramen för den grundläggande förutsättningen att bevarandearbetet avseende varg och de övriga rovdjuren bygger på politiska mål om livskraftiga populationer och gynnsam bevarandestatus, i den mening som gäller enligt EU:s Art- och Habitatdirektiv och politiskt fattade beslut i direktivets anda.
- All kommunikations- och informationsverksamhet skall bygga på verifierbara fakta.
- All kommunikations- och informationsverksamhet skall ge utrymme för en öppen debatt och utbyte av olika ståndpunkter, men att misstänkliggöranden, personangrepp och trakasserier inte kan accepteras.

Därefter bör ett paket med åtgärder tas fram med det explicit uttalade syftet att inom ramen för dessa punkter öka acceptansen och respekten för olika åsiktsinriktningar och att minska polariseringen.

Samverkan med Norge och Finland

Det är naturligtvis bra att samverkansformerna i relation till Norge och Finland har formaliserats – men vad gäller för Ryssland? Frågan berörs i planen, men högst flyktigt och utan ansats till några konkreta initiativ (utöver djurparksvargarna från Moskva). Det saknas t.ex. en samlad strategi, som syftar till att i samråd med finska och ryska myndigheter kunna förbättra förutsättningarna för en spontan invandring av djur österifrån.

Svenska Rovdjursföreningen

Ann Dahlerus

Generalsekreterare